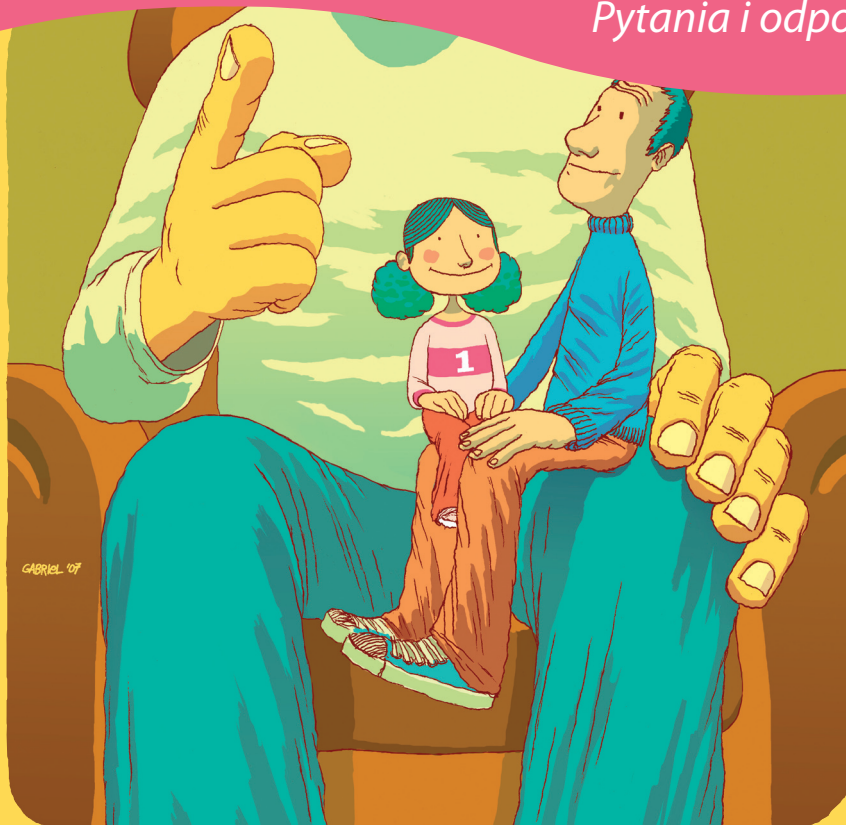

Zakaz kar cielesnych wobec dzieci

Pytania i odpowiedzi

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Zakaz kar cielesnych wobec dzieci

Pytania i odpowiedzi

Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi

www.coe.int/children

Spis treści

Wydanie angielskie:

Abolishing corporal punishment of children

Questions and answers

ISBN 978-92-871-6310-3

Wydanie francuskie

L'abolition des châtiments corporels des enfants

Questions et réponses

ISBN 978-92-871-6309-7

Wersja angielska i francuska są oficjalnymi wersjami tej publikacji.

Praca przygotowana dzięki wsparciu Rządu Finlandii.

Projekt okładki: Studio Projektowania Graficznego Rady Europy

Ilustracje: Gabriel Pagonis/© Rada Europy

Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

© Council of Europe, June 2008

	Wstęp	5
	1. Co to są kary cielesne wobec dzieci?	7
	2. Dlaczego powinniśmy znieść kary cielesne wobec dzieci?	9
	3. Jak możemy osiągnąć zniesienie kar cielesnych?	19
	4. Pytania, odpowiedzi i obalanie stereotypów	31
	Przypisy	41
	Dowiedz się więcej	43

Dzieci nie są mini-osobami mającymi mini-prawa człowieka.

Rada Europy tak jak systematycznie walczyła, by wyeliminować w Europie karę śmierci, tak i teraz podąża za swą wizją kontynentu wolnego od kar cielesnych. Bicie ludzi jest złe – a dzieci to również ludzie.

Dzieci mają takie samo prawo jak dorośli do poszanowania ich ludzkiej godności i integralności fizycznej oraz do równej ochrony prawnej. 47 państw członkowskich Rady Europy ma obowiązek, wynikający z międzynarodowych i regionalnych instrumentów ochrony praw człowieka, niezwłocznego zreformowania swojego prawa oraz przyjęcia rozwiązań w dziedzinie edukacji i innych dziedzinach w celu zakazania i wyeliminowania wszelkich form kar cielesnych wobec dzieci, również w domu rodzinnym.

W 2006 r. cel ten z regionalnego stał się celem o zasięgu globalnym. *Studium Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat przemocy wobec dzieci*, którego dotyczy raport przedłożony Zgromadzeniu Ogólnemu Narodów Zjednoczonych, ustanawia rok 2009 jako termin wprowadzenia ogólnoświatowego zakazu kar cielesnych. Europa jest zaawansowana na tej drodze: do października 2007 ponad jedna trzecia państw członkowskich Rady Europy wprowadziła zakaz stosowania kar cielesnych, a co najmniej osiem innych państw zobowiązało się do przeprowadzenia pełnej reformy prawa.

1. Co to są kary cielesne wobec dzieci?

Bicie dorosłych jest traktowane jako napaść.
Bicie zwierząt jest okrucieństwem.
Bicie dzieci jest „dla ich dobra”.

Kary cielesne można zdefiniować jako jakiegokolwiek działanie podjęte w celu ukarania dziecka, które, gdyby było skierowane przeciwko dorosłemu, stanowiłoby bezprawną napaść. Dorosłych cechuje znaczna pomysłowość w wynajdywaniu słów, które ich rozgrzeszają w przypadku bicia dzieci – dawanie klapsa, dawanie w skórę (*smacking, spanking, donner des fessées, picchiare, dar un azote*). Jednak prawda jest taka, że wszystko to stanowi przemoc wobec dziecka.

Komitet Praw Dziecka (ang. CRC), organ monitorujący Konwencji o prawach dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ang. UNCRC), podkreślił, że poszanowanie praw człowieka wymaga eliminacji wszelkich form kar cielesnych, nawet lekkich, oraz wszelkiego innego okrutnego lub poniżającego karania. W ogólnym komentarzu (autorytatywnej interpretacji zobowiązań państw określonych przez CRC) wydanym w 2006 r., Komitet definiuje cielesne bądź fizyczne karanie, jako:

każde karanie, w którym została użyta siła fizyczna i które było zamierzone, by spowodować pewien stopień bólu i dolegliwości, bez względu na to, jak byłoby ono lekkie. Większość polega na biciu dzieci ręką („dawaniu klapsów”, „policzkowaniu”, „dawaniu w skórę”), bądź przy użyciu narzędzia – bata, pałki, paska, buta, drewnianej łyżki, itp. Może jednak polegać też np. na kopaniu, potrząsaniu bądź rzucaniu dziećmi, drapaniu, szczypaniu, gryzieniu, ciągnięciu za włosy czy za uszy, zmuszaniu dzieci do stania w niewygodnych pozycjach, przypalaniu, powodowaniu oparzeń czy zmuszaniu do połykania (np. mycie dziecku ust mydłem, czy zmuszanie go do połykania ostrych przypraw). W opinii Komitetu karanie cielesne jest bezwzględnie poniżające. Ponadto istnieją również inne, niefizyczne formy karania, które są również okrutne i poniżające, a zatem niezgodne z Konwencją. Obejmują na przykład karanie, które polega na umniejszaniu znaczenia dziecka, poniżaniu, oczernianiu, obwinianiu, straszaniu czy ośmieszaniu dziecka.¹

2. Dlaczego powinniśmy znieść kary cielesne wobec dzieci?

Prawa człowieka nie kończą się na progu twojego domu.

Kary cielesne wobec dzieci powinny zostać zniesione z wielu powodów.

Kara cielesna:

- ▶ jest naruszeniem prawa dzieci do poszanowania ich fizycznej integralności, godności ludzkiej i równej ochrony przez prawo. W wielu przypadkach karanie cielesne może zagrażać prawu dzieci do edukacji, rozwoju, zdrowia, a nawet prawu do życia;
- ▶ może spowodować u dzieci poważne szkody fizyczne i psychiczne;
- ▶ uczy dzieci, że przemoc to dopuszczalna i właściwa strategia rozwiązywania konfliktów, czy uzyskiwania od ludzi tego, czego się chce;
- ▶ jest nieskutecznym środkiem dyscyplinującym. Istnieją pozytywne sposoby uczenia, poprawiania i dyscyplinowania dzieci, które są lepsze dla rozwoju dzieci i przyczyniają się do budowania więzi opartych na zaufaniu i wzajemnym szacunku;
- ▶ jeśli jest prawnie dozwolona, to trudno chronić przed nią dzieci – oznacza to, że dopuszcza się pewne formy lub pewien poziom przemocy wobec dzieci.

Rada Europy opiera się na zasadach poszanowania rządów prawa i korzystania przez wszystkich ludzi z praw człowieka i podstawowych wolności. Kiedy państwa członkowskie ratyfikują Europejską Konwencję Praw Człowieka i Europejską Kartę Społeczną lub Zrewidowaną Europejską Kartę Społeczną biorą na siebie obowiązek poszanowania praw człowieka wszystkich osób znajdujących się w ich jurysdykcji – w tym dzieci. Od ponad 20 lat instytucje Rady Europy coraz silniej opowiadają się przeciwko karom cielesnym wobec dzieci.

Komitet Ministrów Rady Europy potępił kary cielesne i zaproponował wprowadzenie ich zakazu w serii zaleceń, z których najstarsze pochodzi z 1985 r.

Są to zalecenia: w sprawie przemocy w rodzinie (1985), na temat środków społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (1990), o medyczno-społecznych aspektach złego traktowania dzieci (1993) o polityce wspierającej pozytywne rodzicielstwo (2006).

W 2004 r. Zgromadzenie Parlamentarne wezwało Komitet Ministrów do pilnego wszczęcia skoordynowanej i wspólnej kampanii we wszystkich państwach członkowskich na rzecz całkowitego zniesienia kar cielesnych wobec dzieci. Zgromadzenie widząc sukces, jaki Rada Europy odniosła w przypadku zniesienia kary śmierci, wzywa teraz do jak najszybszego uczynienia Europy strefą wolną od kar cielesnych wobec dzieci.

Podczas Trzeciego Szczytu Rady Europy szefowie państw i rządów odnowili swoje zobowiązania dotyczące praw dzieci. Program „Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi” jest odpowiedzią na mandat dany Organizacji by zagwarantowała kompleksowe podejście w kwestii promowania praw dzieci i na decyzję Trzeciego Szczytu w sprawie rozpoczęcia programu obejmującego wymiar społeczny, prawny, edukacyjny i zdrowotny różnych form przemocy wobec dzieci.

W 2006 r. Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, Thomas Hammarberg, opublikował artykuł na temat kar cielesnych: „Prawo do tego, by nie być bitym, to również prawo dzieci”.² W swoim wystąpieniu z 2007 r. skierowanym do Zgromadzenia Parlamentarnego stwierdził, że „pierwszym niezbędnym krokiem jest prawny zakaz jakiegokolwiek przemocy wobec dzieci, zarówno w szkołach, instytucjach, jak i w domu”.

Europejskie standardy praw człowieka a kary cielesne

Godność każdej jednostki jest fundamentalną i wiodącą zasadą prawa międzynarodowego w zakresie praw człowieka. „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw...” Tak rozpoczyna się art. 1 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych. W oparciu o ten fundament istnieje wyraźna zgoda, że międzynarodowe i regionalne instrumenty ochrony praw człowieka wymagają zniesienia i wyeliminowania wszelkich form kar cielesnych wobec dzieci.

Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Trybunału) stopniowo coraz bardziej potępiały kary cielesne, początkowo w systemie prawa karnego i w szkołach, a ostatnio także w domu. Również inne postanowienia stanowiły wyraźnie, że całkowity zakaz kar cielesnych nie narusza prawa rodziny do prywatności ani praw religijnych. Trybunał coraz częściej stosuje standardy Konwencji o prawach dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych w wyrokach dotyczących dzieci.

Zniesienie kar cielesnych nie narusza praw rodziny ani wolności wyznania

W 1982 r. Europejska Komisja Praw Człowieka uznała za niedopuszczalną skargę szwedzkich rodziców. Rodzice skarżyli się, że wprowadzony w 1979 r. zakaz stosowania kar fizycznych przez rodziców naruszył ich prawo do poszanowania życia rodzinnego oraz wolność wyznania. Członkowie protestanckiej kongregacji Wolnego Kościoła w Sztokholmie uważali, że karanie fizyczne jest konieczne i uzasadniali swe przekonanie cytatami z biblii. Komisja uznała, że szwedzkie prawo dotyczące napaści nie jest ani wyjątkowe, ani drakońskie:

Fakt, że w prawie nie ma rozróżnienia pomiędzy traktowaniem dziecka przez rodziców a takim samym traktowaniem obcej osoby dorosłej, nie może, w opinii Komisji, stanowić „ingerencji” w prawo skarżących do życia prywatnego i rodzinnego, ponieważ konsekwencje napaści są takie same w obu przypadkach... Komisja uznaje, że zakres szwedzkiego prawa dotyczącego napaści i molestowania jest normalnym środkiem kontroli przemocy i jego rozszerzenie na stosowanie w przypadkach zwykłego fizycznego karcenia dzieci przez rodziców ma na celu ochronę potencjalnie słabych i bezbronnych członków społeczeństwa.³

W podobnej decyzji z września 2000r., Trybunał jednogłośnie odrzucił bez rozprawy skargę osób związanych z grupą chrześcijańskich prywatnych

szkół w Wielkiej Brytanii, które skarżyły się, że wprowadzenie zakazu kar cielesnych w szkołach prywatnych złamało prawo rodziców do wolności wyznania i życia rodzinnego.

Zakwestionowanie koncepcji rozsądnego karcenia dzieci przez rodziców

Europejski Trybunał Praw Człowieka zakwestionował koncepcję „rozsądnego” karcenia dzieci przez rodziców. We wrześniu 1998 r. Trybunał jednogłośnie uznał, że karanie cielesne młodego angielskiego chłopca przez jego ojczyma było karaniem poniżającym, niezgodnym z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (*A. przeciwko Wielkiej Brytanii, 1998*).⁴ Oskarżenie

Halo! Proszę mi powiedzieć, co to jest rozsądne karcenie?

ojczyma w brytyjskim sądzie upadło na tej podstawie, że karanie stanowiło „rozsądne karcenie”. Europejski Trybunał uznał, iż rząd Wielkiej Brytanii naruszył prawo, ponieważ prawo krajowe zezwalając na „rozsądne karcenie”, nie zapewniało dzieciom odpowiedniej ochrony, w tym „skutecznego odstraszenia”. Trybunał zasądził zapłacenie przez Wielką Brytanię 10 000 funtów zadośćuczynienia na rzecz chłopca, który był wielokrotnie bity ogrodową konewką.

Wyrok w sprawie *A przeciwko Wielkiej Brytanii* cytuje przepisy Konwencji o prawach dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym art. 19, który wymaga od państw ochrony dzieci przed „wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej” ze strony rodziców i innych osób.

Orzecznictwo Europejskiego Komitetu Praw Społecznych, monitorującego stosowanie Europejskiej Karty Społecznej i Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej, wymaga od wszystkich państw członkowskich zakazania wszelkich form kar cielesnych i innego upokarzającego traktowania i karcenia dzieci oraz nakazuje promowanie innych, dynamicznych środków administracyjnych i edukacyjnych służących uznawaniu i urzeczywistnieniu prawa dzieci do ochrony.

W swej ogólnej obserwacji z 2001 Komitet uznał, że art. 17 obu Kart:

wymaga wprowadzenia prawnego zakazu stosowania wszelkich form przemocy przeciwko dzieciom zarówno w szkole jak i w innych instytucjach, w ich domach i gdziekolwiek indziej. Ponadto uznał, że wszelkie inne formy poniżającego karcenia, czy traktowania dzieci muszą być zakazane prawem i łączyć się z odpowiednimi sankcjami w prawie karnym lub cywilnym. [Komitet komentuje, że] nie uznaje za dopuszczalne, by społeczeństwo, które zakazuje wszelkich form przemocy fizycznej pomiędzy dorosłymi, mogło akceptować stosowanie przemocy przez dorosłych wobec dzieci.⁵

W 2005 r. Komitet wydał decyzje w skargach zbiorowych wniesionych przeciwko państwom członkowskim przez Światową Organizację przeciw Torturom. Komitet uznał, że trzy państwa łamią swoje zobowiązania wynikające z obu Kart, ponieważ nie zakazały skutecznie stosowania kar cielesnych w rodzinie. W 2006 r. rozpatrując drugą skargę w tej samej sprawie, uznał czwarte państwo za łamiące prawo. Podczas badania sprawozdań składanych w ramach Kart, uznał, że inne państwa łamią prawo z tego samego powodu.

Światowe standardy praw człowieka i kary cielesne

W sumie 193 państwa, w tym wszystkie państwa członkowskie Rady Europy, ratyfikowały – zobowiązały się respektować – Konwencję o Prawach Dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych. Konwencja ta zawiera obowiązek ochrony dzieci przed wszelkimi formami przemocy fizycznej i psychicznej w ramach sprawowania opieki przez rodziców i inne osoby (art. 19). Jej organ monitorujący, Komitet Praw Dziecka, konsekwentnie interpretuje Konwencję jako wymagającą wyeliminowania wszelkich form kar cielesnych.

W wyniku badania sprawozdań państw-stron Konwencji, Komitet Praw Dziecka systematycznie zalecał wprowadzenie wyraźnego zakazu w prawie, połączonego z podnoszeniem świadomości i edukacją społeczeństwa.

W czerwcu 2006 r. Komitet przyjął ogólny komentarz na temat prawa dzieci do ochrony przed karami cielesnymi oraz innymi okrutnymi i poniżającymi formami karania. Komitet podkreśla:

Piętnowanie powszechnej akceptacji, czy tolerancji dla kar cielesnych wobec dzieci i eliminowanie ich w rodzinach, szkołach i innych miejscach to nie tylko obowiązek państw członkowskich wynikający z Konwencji. To również zasadnicza strategia redukowania wszelkich form przemocy w społeczeństwie i zapobiegania jej...

Jest oczywiste, że praktyka [kar cielesnych] bezpośrednio koliduje z równymi i niezbywalnymi prawami dzieci do poszanowania ich godności ludzkiej i integralności fizycznej. Wyjątkowy fakt bycia dzieckiem, jego początkowa zależna od innych faza rozwoju, jego unikalny potencjał ludzki, jak również ich bezbronność, wszystko to wymaga raczej większej niż mniejszej ochrony przed wszelkimi formami przemocy.⁶

Inne międzynarodowe instytucje ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym Komitet Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych, Komitet Praw Człowieka oraz Komitet przeciwko Torturom również potępiły kary cielesne wobec dzieci.

Bicie dzieci uczy ich złych zachowań.

Studium Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat przemocy wobec dzieci

Studium Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat przemocy wobec dzieci (Studium ONZ) apeluje, by światowy zakaz stosowania kar cielesnych został osiągnięty w 2009 r. „Żadna przemoc wobec dzieci nie jest usprawiedliwiona; każdej przemocy wobec dzieci można zapobiec” jest to kluczowe przesłanie raportu na temat studium, przedłożonego Zgromadzeniu Ogólnemu w październiku 2006 r.⁷

Paulo Sérgio Pinheiro, niezależny ekspert powołany przez Kofi Annana w 2003 r. do kierowania Studium ONZ, zauważa we wstępie, że przemoc wobec dzieci istnieje w każdym kraju na świecie, bez względu na kulturę, status społeczny, edukację, dochód, czy pochodzenie etniczne:

W każdym regionie, pomimo sprzeczności wobec obowiązku przestrzegania praw człowieka i potrzeb rozwojowych dzieci, przemoc wobec dzieci jest społecznie akceptowana, często legalna i autoryzowana przez państwo.

Studium jest punktem zwrotnym – końcem usprawiedliwiania przez dorosłych przemocy wobec dzieci, czy to akceptowanej jako „tradycja”, czy charakteryzowanej jako „dyscyplinowanie”. Nie może być żadnego kompromisu w eliminowaniu przemocy wobec dzieci. Specyfika dzieci – ich potencjał i bezbronność, ich zależność od dorosłych – nakazuje by miały większą, a nie mniejszą, ochronę przed przemocą.⁸

Raport zaleca zakazanie wszelkich form przemocy wobec dzieci w rodzinie i we wszystkich innych okolicznościach, w tym wszelkich kar cielesnych i innych okrutnych, nieludzkich, czy poniżających form karania.

Według Studium ONZ przemoc wobec dzieci w różnych miejscach rozpoczyna się w domu i w rodzinie:

Przemoc wobec dzieci w rodzinie może często mieć miejsce w kontekście dyscyplinowania i przyjmować formę fizycznego, okrutnego i poniżającego karania. Surowe traktowanie i karanie w rodzinie jest powszechne zarówno w krajach rozwiniętych jak i rozwijających się. Dzieci, podczas Studium i konsultacji regionalnych, podkreślały fizyczne i psychiczne urazy będące rezultatem takiego traktowania i proponowały pozytywne i skuteczne alternatywne formy dyscyplinowania.⁹

Rada Europy odgrywała kluczową rolę w procesie powstawania Studium ONZ i jest zobowiązana do zapewnienia wprowadzania jego zaleceń w Europie. Inicjatywa Rady Europy wymierzona przeciwko karom cielesnym ma na celu doprowadzenie do zakazu stosowania wszelkich form kar cielesnych i promowanie pozytywnego rodzicielstwa oraz kultury bez przemocy, zapewniających wszystkim dzieciom życie wolne od przemocy.

Docelowa data ogólnoświatowego zakazu.

3. Jak możemy osiągnąć zniesienie kar cielesnych?

Wyeliminowanie wszelkich kar cielesnych wobec dzieci wymaga jednoczesnych wyraźnych zmian prawa, polityki ochronnej i prewencyjnej oraz innych, przede wszystkim edukacyjnych środków, by społeczeństwa przestały akceptować przemoc i upokarzające karanie. Zakaz prawny jest niezbędny, ale sam w sobie nie wystarczy, by zagwarantować poszanowanie praw dzieci. Rodzice, osoby zajmujące się dziećmi z racji wykonywanego zawodu, same dzieci i szeroko rozumiane społeczeństwo muszą być poinformowane o tym prawie i o prawie dzieci do ochrony.

Zatem zniesienie kar cielesnych wymaga intensywnej pracy co najmniej w trzech sferach:

- ▶ zmiana prawa;
- ▶ zmiana polityki (w szczególności odnośnie zapobiegania i środków ochrony);
- ▶ podnoszenie świadomości.

Zmiana prawa

Zniesienie kar cielesnych pociąga za sobą ustanowienie ram prawnych, które wyraźnie zakazują kar cielesnych i chronią dzieci przed wszelkimi rodzajami ataków, w tym tych w domu rodzinnym.

Prawo wszystkich państw członkowskich zakazuje zamierzonej napaści na innych ludzi. Problem w tym, że w wielu społeczeństwach prawo to nie zapewnia dzieciom takiej ochrony, jak dorosłym. Niektóre państwa podtrzymują, zarówno w prawie stanowionym, jak i w orzecznictwie, bądź w obu, pewną szczególną ochronę czy usprawiedliwienie dla bicia dzieci – „rozsądne karanie”, „karcenie” i tak dalej. W innych państwach nie ma usprawiedliwienia zapisanego w prawie, ale funkcjonują tradycyjne praktyki wychowawcze, które znajdują swe odzwierciedlenie w nastawieniu politycznym i często w orzeczeniach sądy tłumaczą atak na dzieci jako

dyscyplinowanie. Fizyczne karanie dzieci odbywa się w wielu miejscach, w tym w szkołach, ośrodkach opiekuńczych, rodzinach zastępczych, świetlicach, w sądownictwie, w środowisku pracy dzieci, czy w domu rodzinnym.

We wszystkich państwach istnieje prawo zakazujące okrucieństwa wobec dzieci i maltretowania ich, jednak nie interpretuje się go jako zakazu stosowania kar cielesnych w każdym miejscu. Wszystkie państwa przyjęły Konwencję o Prawach Dziecka ONZ i w niektórych z nich Konwencja stanowi część prawa wewnętrznego, ale to nie wystarcza, by zapewnić zniesienie kar cielesnych.

Zmiana prawa musi polegać na usunięciu wszelkich przepisów, które umożliwiają niestosowanie prawa karnego zakazującego napaści do przypadków agresji wymierzonej w dzieci w celu ich ukarania. Wyraźny zakaz stosowania kar cielesnych i innych okrutnych lub poniżających form karnia jest konieczny, by wysłać jasny sygnał do rodzin i całego społeczeństwa, że bicie dzieci, tak jak bicie kogokolwiek innego, nie jest już dłużej dopuszczalne ani legalne.

Nie wystarczą wyroki sądów wyższych instancji orzekające, że karanie cielesne jest niezgodne z prawem: wyroki takie mogą zostać wyparte przez inne orzeczenia, które rozgrzeszają z pewnego typu kar cielesnych. W prawie musi być jasny zakaz.

Jak wyjaśnia Komitet Praw Dziecka w swoim Ogólnym Komentarzu Nr 8:

W świetle tradycyjnego akceptowania przemocy i upokarzających form karnia dzieci, rosnąca liczba państw uznaje, że samo uchylenie autoryzowania takiego zachowania i jego usprawiedliwień nie wystarczy. Dodatkowo konieczne jest wprowadzenie wyraźnego zakazu kar cielesnych i innych okrutnych czy poniżających form karnia do prawa cywilnego lub karnego, by było jasne, że bicie, „dawanie klapsów”, czy „dawanie w skórę” dziecku jest tak samo bezprawne, jak w stosunku do osoby dorosłej oraz że prawo karne dotyczące napaści ma również zastosowanie do tej przemocy, bez względu na nazywanie jej „dyscyplinowaniem” czy „rozsądnym karceniem”.¹⁰

Opór przeciwko wprowadzeniu zakazu kar cielesnych w rodzinie wynika czasami z przekonania, że doprowadzi to do oskarżenia i osadzenia w

więzieniach tysięcy rodziców. To z pewnością nie pomogłoby dzieciom. Komitet Praw Dziecka dalej radzi państwom:

Zasada równej ochrony dzieci i dorosłych przed agresją, w tym w rodzinie, nie oznacza, że wszystkie ujawnione przypadki kar cielesnych stosowanych wobec dzieci przez ich rodziców powinny prowadzić do oskarżenia rodziców. Zasada *de minimis* – oznaczająca, że prawo nie zajmuje się drobnymi sprawami – zapewnia, że drobne zatargi pomiędzy dorosłymi trafiają do sądu jedynie w bardzo wyjątkowych okolicznościach. Tak samo byłoby w przypadku dzieci. Państwa muszą rozwinąć skuteczne mechanizmy zawiadamiania o zdarzeniu i mechanizmy dochodzenia. Wszystkie zawiadomienia o przemocy wobec dzieci powinny być poddawane odpowiedniemu dochodzeniu, a samym dzieciom powinno się zapewnić ochronę przed znaczącą krzywdą, nadrzędny cel powinien być taki, by rodzice zaprzestali używania przemocy i innych okrutnych i poniżających kar, a ich interwencje miały charakter wspierający i edukacyjny, a nie karzący.

Uzależnienie dzieci od rodziców i specyficzna intymność relacji w rodzinie wymagają, by decyzje w sprawie oskarżenia rodziców lub innej formalnej interwencji w rodzinie były podejmowane z wielką ostrożnością. Oskarżenie rodziców jest w większości przypadków niemożliwe do pogodzenia z najlepszym interesem ich dzieci. W opinii Komitetu oskarżenie i inne formalne interwencje (np. odizolowanie dziecka lub sprawy) powinny być podejmowane tylko wtedy, gdy uzna się je zarówno za niezbędne, by ochronić dziecko przed poważną krzywdą, jak i będące w najlepszym interesie dziecka, którego sprawa dotyczy. Należy wziąć pod uwagę zdanie samego dziecka, stosownie do jego wieku i dojrzałości.¹¹

Do października 2007 r. ponad połowa państw członkowskich Rady Europy bądź to wprowadziła zakaz, bądź zobowiązała się do zrobienia tego w najbliższej przyszłości. Należy mieć nadzieję, że wszystkie pozostałe państwa szybko dokonają przeglądu swojego prawa i przedłożą stosowne projekty zmian parlamentom. Proces reformy prawnej może sam w sobie

mieć charakter edukacyjny ze względu na udział rządu oraz przywódców politycznych i społecznych, którzy będą go wykorzystywać do podkreślenia prawa dzieci do równej ochrony ich godności ludzkiej.

Zmiana polityki

Państwa mają obowiązek zapewnić wyczerpującą i wszechstronną reakcję na wszelkie formy przemocy wobec dzieci. Zniesienie kar cielesnych wymaga rozwoju polityk i służb zapobiegających przemocy, skutecznie chroniących dzieci i pomagających dzieciom – ofiarom przemocy.

Badania pokazują, że różne typy interwencji mogą zapobiec przemocy. Na przykład przemoc w domu może być znacznie zredukowana przez zastosowanie odpowiedniego prawa, polityk i środków wzmacniających i wspierających rodziny, jednocześnie ukazując znaczenie czynników społecznych i środowiskowych, pozwalających funkcjonować przemocy.

Polityka wspierająca pozytywne rodzicielstwo

Zalecenie Rady Europy z 2006 r. o polityce wspierania pozytywnego rodzicielstwa podkreśla ważną rolę organów władzy publicznej w promowaniu edukacji o pozytywnym rodzicielstwie i prawach dzieci. Zawiera wytyczne przydatne państwu członkowskim we wdrażaniu polityk mających pomóc rodzicom.

Współczesna rodzina może się bardzo różnić od tradycyjnego modelu rodziny z przeszłości. Dzisiejsza różnorodność stylów życia dała początek nowym koncepcjom partnerstwa i posiadania dzieci. Rodziny, bez względu na ich skład, zostały skonfrontowane z nowymi typami presji wniesionymi przez szybkie i głębokie zmiany społeczne, do których muszą się przystosować. Czynniki ekonomiczne i społeczne są często źródłem stresu dla rodziców i mogą umniejszać ich starania rodzicielskie, jak również ich własny rozwój.

Postrzeganie dzieci również się zmieniło. Nie są one już widziane jako przyszli dorośli, ale jako osoby mające potencjał do bycia aktywnymi członkami zarówno rodziny jak i całego społeczeństwa. Dzieci mają pełne prawa, a ich opinie należy brać pod uwagę w sprawach, które ich bezpośrednio

dotyczą; powinny mieć pełen dostęp do koniecznych im informacji. Na rodzicach spoczywa odpowiedzialność za pomoc dzieciom w realizacji ich potencjału.

Nikt nie lubi myśleć o sobie, jak o „negatywnym” rodzicu, ale co to znaczy być „pozytywnym rodzicem”? Pozytywne rodzicielstwo odnosi się do zachowania rodziców, które jest oparte na najlepszym interesie dziecka: wychowanie, wzmacnianie, uznanie i przewodnictwo, które obejmuje tworzenie ram umożliwiając pełny rozwój dziecka. Pozytywne rodzicielstwo wyrasta z poszanowania praw człowieka przysługujących dziecku, a zatem ze środowiska pozbawionego przemocy, gdzie rodzice nie stosują kar polegających na fizycznym, bądź psychicznym poniżaniu, by rozwiązać konflikt, czy „nauczyć” dyscypliny i respektu.

Daje alternatywy dla przemocy, które zależą od indywidualnej dojrzałości dziecka i sytuacji. Może to być uspokajanie młodszych dzieci poprzez żart, wymaganie od starszych dzieci, by naprawiły szkody czy złe uczynki. Jeśli emocje są zbyt duże, rodzice mogą odłożyć daną sprawę na później. Większość kar cielesnych jest wymierzana przez nadmiernie zestresowanych rodziców, którzy po prostu tracą kontrolę.

Czego potrzebują dzieci?

By pomóc dzieciom w pełnym wykorzystaniu ich potencjału rodzice powinni zapewnić im:

- ▶ **wychowanie.** Rodzice powinni odpowiadać na dziecięce potrzeby miłości i bezpieczeństwa;
- ▶ **hierarchię wartości i ukierunkowanie.** Odnosi się to do ustanawiania i przestrzegania standardów właściwego zachowania, wskazywania co jest niewłaściwym zachowaniem i zapewnienia dzieciom dobrego wzoru do naśladowania. Dzieci potrzebują granic i ukierunkowywania dla ich własnego bezpieczeństwa oraz rozwoju ich własnych wartości;
- ▶ **uznanie.** Dzieci mają potrzebę bycia dostrzeganymi, wysłuchiwanymi i traktowanymi jak osoby. Konieczne jest by rodzice okazywali zainteresowanie codziennymi doświadczeniami dzieci, słuchali ich i próbowali zrozumieć ich punkt widzenia;
- ▶ **usamodzielnianie.** Oznacza to podnoszenie dziecięcego poczucia zdolności, własnej kontroli i możliwości wpływania na postawy i zachowanie innych.

By pomóc dzieciom w nauce dobrego zachowania rodzice mogą:

- ▶ poświęcać im regularnie uwagę niezależnie od wieku. W miarę jak dzieci rosną obejmuje to dostrzeganie i zainteresowanie ich relacjami z rówieśnikami i postęпами w szkole;
- ▶ pomagać dzieciom zrozumieć potencjalne konsekwencje ich wyborów;
- ▶ zachęcać do dobrego zachowania poprzez zwracanie na to uwagi i poprzez pochwały oraz ignorować pomniejsze przypadki niewłaściwego zachowania;
- ▶ zachowywać się tak, jakby chcieli, by zachowywały się ich dzieci, odnosić się do nich z szacunkiem i pokazywać, jak można rozwiązywać konflikty w sposób konstruktywny.

Czego potrzebują rodzice?

Wszyscy rodzice chcieliby być dobrymi matkami i dobrymi ojcami dla swoich dzieci. Czasami trudno to osiągnąć. Rodzicielstwo, oprócz radosnych i przyjemnych doświadczeń, może być również stresujące. Dlatego też rodzice potrzebują wsparcia, by przezwyciężyć stres, poradzić sobie z konfliktami i kontrolować złość.

Wielu rodziców dzieli swój czas i energię pomiędzy różne obowiązki (takie jak praca, opieka nad dziećmi, opieka nad starszymi członkami rodziny). Czas spędzany z dziećmi jest bardzo cenny – szybko przemija i nigdy nie wróci. Pozytywne rodzicielstwo wymaga czasu umożliwiającego rodzicom i dzieciom bycie razem. Chociaż jest to szczególnie ważne w najmłodszych latach życia dziecka, to nie należy zapominać, że nastolatki również potrzebują kontaktu z rodzicami.

Jest również istotne by rodzice znaleźli czas dla siebie, zwracali uwagę na własną potrzebę intymności, towarzystwa i rekreacji. Rodzicom potrzebna jest taka polityka zatrudnienia i takie zasady opieki nad dzieckiem, które pozwalałyby im na pogodzenie życia rodzinnego z zawodowym.

Rodzice mogą się wiele dowiedzieć dzięki rozmowom z innymi rodzicami, przyjaciółmi i rodziną. Mogą również korzystać z profesjonalnych usług w tym zakresie, takich jak edukacja rodzicielska, która bezpośrednio wspiera rodziców, bądź z bardziej pośrednich dróg, takich jak terapia dla par. Zwracanie się o pomoc jest oznaką odpowiedzialności, a nie słabości. By móc być skutecznym rodzicem, zapewniać kontakt, wsparcie i przewodnictwo dzieciom, sami rodzice potrzebują środków i wsparcia. Państwo powinno zapewnić, aby było to powszechnie znane zarówno rodzicom jak i osobom pracującym z dziećmi.

Pozytywne rodzicielstwo przynosi wiele dodatkowych korzyści

Dzieci lepiej sobie radzą w kontaktach z innymi ludźmi. Mają mniej problemów z niegrzecznym zachowaniem, problemów emocjonalnych i są bardziej otwarte na rozmowy o zmartwieniach i niepokojach. Jeżeli są traktowane z szacunkiem, jest szansa, że będą szanować innych, w tym własne dzieci. Pozytywne rodzicielstwo pomaga dzieciom w tym, by kiedyś same stały się pozytywnymi rodzicami.

Rodzice mający lepsze relacje ze swoimi dziećmi są bardziej pozytywnie nastawieni i konsekwentni, mają więcej wiary w siebie, są mniej zestresowani, nie cierpią na depresję, nie miewają wybuchów złości w stosunku do dzieci, co powoduje mniejsze ryzyko ich skrzywdzenia. Tacy rodzice potrafią znaleźć równowagę pomiędzy obowiązkami wobec rodziny i wobec pracy oraz mniej się ze sobą kłócą.

Wspieranie pożądanego zachowania i redukcja zachowania niepożądanego jest najlepiej realizowane przez rodziców, którzy są szanowani przez swoje dzieci. Wymaga to od rodziców uznania, że sami również popełniają błędy i raczej wzięcia odpowiedzialności za swoje zachowanie i jakość relacji z dzieckiem, niż obwinianie dziecka.

Nowe dokumenty Rady Europy – zalecenie z 2006 r. o polityce wspierania pozytywnego rodzicielstwa, *Rodzicielstwo we współczesnej Europie – pozytywne podejście* oraz *Poglądy na pozytywne rodzicielstwo i wychowywanie bez przemocy* szczegółowo omawiają ten nowy rodzaj rodzicielstwa i odzwierciedlają kierunek prac, jakie są prowadzone w tej dziedzinie.¹²

Nawet jeśli te poglądy na temat dzieci dopiero wchodzą do wszystkich programów politycznych w Europie, to już od jakiegoś czasu ich wpływ jest odczuwalny w kręgach zawodowych. Systematycznie zyskują wsparcie, zarówno w prawie jak i w praktyce, chociaż w różnym stopniu w różnych krajach.

Podnoszenie świadomości

Kwestia kar cielesnych wobec dzieci nie przyciąga zbyt wielkiej uwagi mediów w porównaniu z takimi sprawami, jak przemoc seksualna, czy wykorzystywanie pracy dzieci. Jak podkreśla raport ONZ, media odgrywają centralną rolę w kształtowaniu opinii i norm społecznych, co wpływa również na zachowania. Kwestia kar cielesnych powinna zostać upubliczniona, należy stworzyć płaszczyznę do dyskusji i znaleźć rozwiązanie. Bez podniesienia świadomości w tej sferze trudno będzie osiągnąć szeroką i trwałą ochronę oraz zmianę zachowań.

Prawa dziecka dotyczą nas wszystkich.

Najważniejsze kroki prowadzące do zniesienia kar cielesnych – w teorii i praktyce

Zmiana prawa

- Zapewnienie, że nie ma żadnego usprawiedliwienia, zarówno w prawie stanowionym jak i zwyczajowym, które uzasadniałoby stosowanie kar cielesnych przez rodziców i innych ludzi.
- Zapewnienie, że prawo karne dotyczące napaści jest stosowane również w sprawach dotyczących atakowania dzieci w celu ich ukarania.
- Wprowadzenie do prawa cywilnego wyraźnego zakazu wszelkich kar cielesnych i innego poniżającego lub upokarzającego traktowania lub karania dzieci i stosowanie go do wszystkich sfer życia dzieci.
- Zapewnienie pomocy we właściwym egzekwowaniu tego prawa, co skupiałoby się na ochronie i promowaniu praw człowieka w stosunku do dzieci w ogólności i na najlepiej pojętym interesie dzieci, których to dotyczy w szczególności.

Podnoszenie świadomości

- Zapewnienie szeroko zakrojonych działań zmierzających do podnoszenia świadomości w kwestii zakazu wszelkich form kar cielesnych i innego niehumanitarnego, czy poniżającego traktowania albo upokarzania dzieci, skierowanych do dzieci i wszystkich, którzy żyją i pracują z nimi oraz do ogółu społeczeństwa.
- Zapewnienie szeroko zakrojonych działań zmierzających do podnoszenia świadomości w kwestii przysługujących dzieciom praw człowieka, w tym prawa do poszanowania ludzkiej godności i integralności fizycznej.

Środki działania

- Zapewnienie, na różnych poziomach, wdrażania całościowego systemu zapobiegania przemocy i ochrony dzieci.

- Zapewnienie, że w definicji przemocy domowej czy przemocy w rodzinie znajdzie się karanie cielesne i inne szkodliwe i upokarzające formy dyscyplinowania dzieci oraz że strategie eliminowania karania dzieci z użyciem przemocy będą włączone w strategie zwalczania przemocy domowej czy przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie, by sądy rodzinne i podmioty systemu sądowego były wrażliwe na potrzeby dzieci i ich rodzin.
- Kształtowanie odpowiednich postaw wśród tych, którzy pracują z dziećmi i ich rodzinami.
- Promowanie pozytywnych, nie polegających na przemocy, form wychowywania dzieci, rozwiązywania konfliktów i edukacji dla przyszłych rodziców, rodziców i opiekunów, nauczycieli oraz ogółu społeczeństwa.
- Zapewnienie poradnictwa i odpowiedniego wsparcia wszystkim rodzicom, w szczególności tym, dla których wychowywanie dzieci jest stresujące.
- Zapewnienie dzieciom dostępu do poufnego poradnictwa, jak również pomocy prawnej w przypadku konieczności zawiadomienia organów ścigania o przemocę wobec nich.
- Zapewnienie skutecznych i odpowiednich form ochrony dzieciom szczególnie narażonym na szkodliwe i upokarzające karanie – np. dzieciom niepełnosprawnym.
- Zapewnienie dzieciom i młodzieży możliwości wyrażania swoich poglądów i udziału w planowaniu i działaniach podejmowanych w celu wyeliminowania kar cielesnych.
- Monitorowanie skuteczności zniesienia kar cielesnych poprzez regularne badanie doświadczeń dzieci, które spotkały się z przemocą w swoich domach, szkołach i innych miejscach. Powinno ono obejmować również ocenę wpływu zniesienia kar cielesnych na instytucje opiekuńcze i rodziców.

4. Pytania, odpowiedzi i obalanie stereotypów

1669: energiczny chłopiec sprzeciwia się karom w szkole i składa petycję do Brytyjskiego Parlamentu.

„Czy to naprawdę boli?”

Tak! Zgodnie z art. 12 Konwencji ONZ o Prawach Dziecka, dzieci mają prawo do wyrażania swoich poglądów we wszystkich kwestiach, które ich dotyczą i trzeba do ich poglądów przykładać należyłą wagę. Dzieci zaczynają mówić, jak bardzo ranią je kary cielesne. Paulo Sérgio Pinheiro wyjaśnia w swoim sprawozdaniu przedłożonym Zgromadzeniu Ogólnemu ONZ w październiku 2006:

Podczas całego przebiegu badań, dzieci stale wyrażały pilną potrzebę zaprzestania wszelkiej przemocy. Dzieci mówiły, że uraz – nie tylko fizyczny, ale też „rana wewnętrzna” – jaki ta przemoc u nich powoduje, jest jeszcze większy z powodu tego, że dorośli ją dopuszczają, a nawet aprobują.

Rządy muszą zaakceptować, że jest to rzeczywiście sprawa pilna, chociaż nie jest ona nowa. Od wieków dzieci cierpiały z powodu przemocy ze strony dorosłych, przemocy, której się nie widziało i o której się nie słyszało. Teraz jednak skala i destrukcyjny wpływ przemocy na dzieci stają się widoczne, a dzieci nie mogą dłużej czekać na skuteczną ochronę, do której mają bezwzględne prawo.¹³

Skutkom kar cielesnych poświęca się wiele badań, które przekonująco potwierdzają potencjalne szkody przezeń wywoływane, zarówno w krótkim, jak i w długim czasie. „Karanie cielesne przez rodziców i związane z tym zachowania i doświadczenia dzieci”, analiza 88 badań, opublikowana w 2002 r., potwierdza te niebezpieczeństwa.¹⁴ Jakkolwiek wnioski te nie są niespodzianką, to są poniekąd nieistotne. Nie badalibyśmy skutków bicia kobiet czy osób starszych, by uzasadnić jego zakaz: chodzi tu o podstawowe prawa człowieka.

Jaki jest postęp upowszechniania zakazu kar cielesnych w Europie?

Zaawansowany, ale nie dość zaawansowany! Znoszenie kar cielesnych w europejskich szkołach zaczęło się przed wiekami. Polska była pierwszym

krajem, o którym wiemy, że ich zakazał w 1783 r. Około 1900 r. dołączyły inne kraje, w tym Austria, Belgia i Finlandia. Związek Radziecki zniósł kary cielesne w 1917 r.

W Wielkiej Brytanii pierwsza znana próba zniesienia kar cielesnych w szkole miała miejsce w 1669 r., kiedy pewien „energiczny chłopak” przedłożył Parlamentowi petycję „w imieniu dzieci swojego narodu”, by zaprotestować przeciwko „tej niemożliwej do tolerowania krzywdzie naszej młodości, poddaniu zwyczajowym rygorom szkolnej dyscypliny naszego narodu” – jednak dopiero po ponad trzech stuleciach zniesiono kary cielesne we wszystkich szkołach w Wielkiej Brytanii.

Dziś praktycznie wszystkie państwa członkowskie Rady Europy podjęły kroki w celu zniesienia kar cielesnych w szkołach. W niektórych krajach zostały one zniesione również w szeroko rozumianych instytucjach i alternatywnych formach opieki nad dziećmi, prowadzonych zarówno przez państwo, jak i podmioty prywatne i wolontariuszy. Jednak w niektórych przypadkach zakaz opiera się raczej na regulacjach o charakterze administracyjnym bądź wytycznych, niż na jasnych przepisach prawa. W wielu przypadkach przestrzeganie zakazu nie jest rygorystyczne i wymaga stałej poprawy. W przypadku nieinstytucjonalnych form opieki, w tym rodzin zastępczych i opieki nad dziećmi, regulacje są różne i w niektórych państwach opiekunowie mają takie same prawa jak rodzice, jeśli chodzi o stosowanie kar cielesnych.

Zmiany polegające na pozbawieniu rodziców prawa stosowania kar cielesnych rozpoczęły się w latach 50-tych XX wieku. W Szwecji w 1957 r. usunięto z Kodeksu karnego przepis, który usprawiedliwiał rodziców, którzy stosując kary cielesne, powodowali nieznaczne obrażenia, a w 1966 r. z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego usunięto inny przepis zezwalający na „karcenie”. Od tego momentu szwedzkie prawo już nie zezwala na stosowanie kar cielesnych przez rodziców, a prawo karne dotyczące napaści ma zastosowanie w równym stopniu do „dyscyplinujących” ataków w stosunku do dzieci.

Jednak te „ciche” reformy były niewystarczające i w 1979 r. Szwecja stała się pierwszym krajem na świecie, który wyraźnie zakazał kar cielesnych. Kodeks rodzinny stanowi teraz: „Dzieci mają prawo do opieki, bezpieczeń-

stwa i dobrego wychowywania. Dzieci mają być traktowane z szacunkiem dla ich osoby i indywidualności oraz nie mogą być poddawane karom cielesnym, ani innemu upokarzającemu traktowaniu.”

Inne państwa podążyły stopniowo za tym przykładem w ciągu ostatnich 25 lat. Do października 2007 r. 17 państw członkowskich Rady Europy zakończyło reformę prawa zakazując stosowania wszelkich form kar cielesnych wobec dzieci. W tych państwach dzieci są chronione prawem bez względu na to, gdzie się znajdują i kto jest sprawcą – we własnych domach, na ulicy, w świetlicy, w szkole i we wszelkich innych instytucjach. W niektórych państwach, ale nie we wszystkich, zmianie prawa towarzyszyło podnoszenie świadomości i publiczna edukacja na temat prawa dzieci do ochrony, a także promowanie pozytywnego rodzicielstwa bez przemocy. Ze względu na głębokie korzenie tradycji bicia dzieci jasne jest, że ten proces edukacyjny musi być kontynuowany.

„Dlaczego tak trudno jest zrezygnować z bicia dzieci?”

Dlatego, że wielu dorosłych nadal myli władzę z prawem. Gdyby dorośli, w tym politycy, zrozumieli tę kwestię, już dawno przyjęto by, że dzieci mają dokładnie takie same prawa, jak my wszyscy, do poszanowania ich godności ludzkiej i integralności fizycznej oraz do równej ochrony przez prawo. Prawdopodobnie przyjęlibyśmy nawet, że dzieci, które rodzą się bardzo małe i bardzo delikatne, mają prawo do większej ochrony niż dorośli.

Dorosłym trudno jest zrezygnować z tego, co postrzegają, jako swoje „prawo” do bicia i krzywdzenia dzieci w imię „dyscypliny”, czy kontroli. Wydaje się, że trudność ta wynika z osobistego doświadczenia. Większość ludzi jako dzieci była bita przez swoich rodziców. Większość rodziców biła swoje własne dzieci. Nikt z nas nie lubi źle myśleć o rodzicach, czy o swoim własnym rodzicielstwie i dlatego dla wielu ludzi, w tym dla polityków i kręgów opiniotwórczych, nawet dla osób pracujących w instytucjach

opiekuńczych, postrzeganie kar cielesnych w kontekście zasady równości i praw człowieka stanowi trudne wyzwanie. Nie chodzi tutaj o szukanie winnych – rodzice działają zgodnie z oczekiwaniami społecznymi – ale nadszedł czas, by przejść do pozytywnych, nie opartych na przemocy, relacji z dziećmi.

W celu wyeliminowania kar cielesnych po prostu obejmujemy dzieci pełną ochroną przed napaścią i innym okrutnym czy poniżającym karaniem - taką jaką my, dorośli, sobie przyznajemy.

„Badania opinii publicznej pokazują, że większość ludzi opowiada się przeciwko formalnemu zakazowi kar cielesnych”

Wyniki badań opinii publicznej zależą głównie od tego, w jaki sposób są sformułowane pytania oraz jak wiele informacji posiadają respondenci. Jeśli ludzie są dobrze poinformowani o przedmiocie badań, istniejącej nierówności w ochronie w przypadku dzieci i celu zakazu, mogą go w znacznej mierze poprzeć. Jednak również w tej kwestii, tak jak w innych sprawach – przemoc wobec kobiet, dyskryminacja rasowa – politycy nie powinni słuchać opinii publicznej, lecz być siłą wiodącą, powołując się na swój bezwzględny obowiązek zagwarantowania praw człowieka tak, aby prawo dawało zarówno dzieciom jak i dorosłym, pełną ochronę ich ludzkiej godności. Prawie wszystkie państwa członkowskie, które zakazały wszelkich kar cielesnych, zrobiły to wbrew opinii publicznej, jednak opinia publiczna wkrótce poparła tę zmianę. Za kilka lat spojrzymy wstecz, dziwiąc się, że kiedyś bicie dzieci było dozwolone i akceptowane.

„Jeśli rodzice zostaną zmuszeni do rezygnacji z kar cielesnych, czy dzieci będą rozpuszczone i niezdyscyplinowane?”

Nie. Prawdziwa dyscyplina nie opiera się na sile. Wyrasta ze zrozumienia, wzajemnego szacunku i tolerancji. Dzieci rodzą się całkowicie uzależnione od otoczenia i w okresie dorastania opierają się na dorosłych – w szcze-

gólności na swoich rodzicach – którzy je prowadzą i wspierają w osiągnięciu dojrzałości i samodyscypliny. Kary cielesne nie mówią dzieciom, jak powinny się zachowywać. Przeciwnie, bicie dzieci jest lekcją złego zachowania. Uczy dzieci, że ich rodzice, których pewnie kochają i szanują, akceptują stosowanie przemocy w rozwiązywaniu problemów i konfliktów. Dzieci uczą się tego, co rodzice robią, a nie tego, co mówią. Kary cielesne i inne upokarzające formy karania nie zastąpią pozytywnych form dyscyplinowania, które nie rozpuszczają dzieci, ale uczą je myśleć o innych ludziach i o konsekwencjach ich czynów.

Państwa mają obowiązek wspierania pozytywnego rodzicielstwa, a zalecenie Komitetu Ministrów Rec(2006)19 o polityce wspierania pozytywnego rodzicielstwa daje im wytyczne do działania.

„Byłem bity jako dziecko i nie spowodowało to u mnie żadnej szkody. Nie byłbym tu, gdzie jestem dzisiaj, gdyby nie moi rodzice, którzy stosowali kary cielesne.”

Skąd o tym wiesz? Nikt z nas nie wie, co by było, gdyby nasi rodzice nigdy nas nie bili, ani nie upokarzali. Jak wielu ludzi, mówiąc, że nie spowodowało to u nich żadnej szkody, zaprzecza cierpieniu, którego doświadczyli, gdy najbliżsi im dorośli uważali, że mogą ich czegoś nauczyć jedynie przez zadawanie bólu? Ludzie zwykle zaczynają bić dzieci, ponieważ sami byli bici jako dzieci, chociaż, według badań, często czują się potem winni. Jednak nadal biją swoje dzieci, zwłaszcza wtedy, gdy sami są u kresu wytrzymałości. Obwinianie wcześniejszych generacji za bicie dzieci jest bezzasadne, ponieważ działały one zgodnie z dominującą kulturą tamtych czasów. Jednak czasy się zmieniają i społeczeństwa idą naprzód. Uznanie dzieci za podmioty prawa wymaga działania, by zakończyć legalność i spo-

łączną akceptacją przemocy wobec dzieci, tak jak społeczeństwa przestały akceptować przemoc wobec kobiet.

„Rodzice mają prawo do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi poglądami. Powinni być pociągani do odpowiedzialności jedynie w skrajnych przypadkach złego traktowania dzieci.”

Obowiązek respektowania praw człowieka nie kończy się na drzwiach wejściowych do twojego domu. Dzieci mają takie same prawa, jak wszyscy inni członkowie rodziny, do ochrony przed biciem. Domaganie się, by prawo chroniło dzieci w domu nie stanowi większej ingerencji od domagania się, by mężczyźni przestali bić swoje żony. Konwencja ONZ o Prawach Dziecka wprowadziła instytucję „rodzicielskiej odpowiedzialności”, z uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka jako podstawowej troski rodziców. Dzieci nie są własnością swoich rodziców.

„Jest duża różnica pomiędzy biciem dziecka a kłapsem z miłości.”

Według prawa nie ma różnicy! Jedno fizycznie bardziej boli niż drugie, ale oba działania to przemoc i oba łamią prawo dziecka do szacunku. Społeczeństwo nie rozdziela rodzajów przemocy i nie próbuje usprawiedliwiać żadnego z jej poziomów jeśli chodzi o przemoc wobec kobiet, czy osób starszych. Dlaczego więc tak się dzieje, gdy chodzi o dzieci? Trzeba widzieć niebezpieczeństwo, jakie niesie tworzenie jakiegokolwiek związku pomiędzy kochaniem i raniem ludzi. „Klaps z miłości” jest sprzecznością najgorszego rodzaju. Ten pozornie nieszkodliwy termin jest zasłoną, za którą można ukryć naruszenie prawa.

„Daję klapsa moim dzieciom tylko po to, by powstrzymać je przed zrobieniem sobie krzywdy.”

Dawanie klapsów to nie chronienie! Rodzice muszą używać siły by chronić dzieci – szczególnie niemowlęta i małe dzieci – cały czas. Jest to naturalna

część rodzicielstwa. Jeśli dziecko zbliża się do ognia lub wybiega na ruchliwą ulicę, to jest oczywiste, że rodzice używają środków fizycznych, by je zatrzymać – łapią je, podnoszą, pokazują im niebezpieczeństwo i mówią o nim. Jak wyjaśnia Komitet Praw Dziecka w swoim Ogólnym Komentarzu nr 8:

Komitet uznaje, że rodzicielstwo i opieka nad dziećmi, w szczególności nad niemowlętami i małymi dziećmi, wymaga częstych fizycznych działań i interwencji, by je chronić. Różni się to wyraźnie od celowego i karzącego użycia siły, które powoduje pewien poziom bólu, dyskomfort czy upokorzenie. Jako dorośli znamy różnicę pomiędzy użyciem siły w celu ochrony i w celu ukarania; nie jest trudno oddzielić te działania też w stosunku do dzieci. Prawo wszystkich państw, dosłownie bądź pośrednio, zezwala na używanie siły o charakterze niekarzącym, gdy jest to konieczne dla ochrony ludzi.¹⁵

„Moja religia wymaga używania kar cielesnych.”

Wolność wyznania nie może działać przeciwko prawom człowieka. Jak wyjaśnia Komitet Praw Dziecka w swoim Ogólnym Komentarzu nr 8:

Niektóre oparte na wierze usprawiedliwienia stosowania kar cielesnych sugerują, że pewna interpretacja tekstów religijnych nie tylko uzasadnia jego stosowanie, ale do niego zobowiązuje. Wolność wyznania dla każdego zapewnia Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (art. 18), ale praktykowanie religii czy wierzenia musi być zgodne z poszanowaniem godności ludzkiej i integralności fizycznej innych. Swoboda praktykowania religii czy wiary może być prawnie ograniczona w celu ochrony podstawowych praw i wolności innych.¹⁶

Ekstremiści religijni, którzy bronią obrzędowego bicia dzieci za pomocą różnych narzędzi, powinni zostać potępieni przez główny nurt religijny i całe społeczeństwo. Przywódcy religijni przyłączają się obecnie do kampanii na rzecz zniesienia wszelkich form kar cielesnych. W 2006 r. podczas

Światowego Zgromadzenia Religii dla Pokoju w Kioto, w Japonii, ponad 800 przywódców religijnych poparło „religijne zobowiązanie do walki przeciwko przemocy wobec dzieci”, które wzywa rządy do przyjmowania prawa zgodnego z Konwencją o prawach dziecka i zakazania wszelkiej przemocy, w tym wszelkich form kar cielesnych.

„Jeżeli kary cielesne wobec dzieci zostaną uznane za nielegalne, tysiące rodziców zostanie oskarżonych i jeszcze więcej dzieci trafi do państwowych instytucji opiekuńczych.”

Nie chodzi o zamykanie rodziców w więzieniu. Chodzi o promowanie pozytywnego rodzicielstwa. Nie ma dowodów na wzrost liczby pociąganych do odpowiedzialności rodziców, mimo że jest coraz więcej państw, w których kary cielesne zostały uznane za nielegalne. Zakaz kar cielesnych wypełnia obowiązek państw członkowskich do zapewnienia poszanowania praw człowieka przysługujących dzieciom. Jego główny cel ma charakter edukacyjny: jak wspomniano wyżej, chodzi o jasne przesłanie adresowane do „prywatności” domowej, że bicie dzieci, tak jak bicie kogokolwiek innego, nie jest już ani akceptowane, ani zgodne z prawem. Wytyczne dla wszystkich zaangażowanych w opiekę nad dziećmi, w tym dla policji i organów ścigania, powinny zapewnić, by wdrażanie tego prawa było oparte na najlepszym interesie dziecka. Ściganie jak i inne formalne interwencje nie służą dziecku, chyba że stanowią jedyny sposób, by osiągnąć niezbędną ochronę przed znaczącą krzywdą.

„Zakazanie fizycznego karania doprowadzi do tego, że dzieci będą traktowane w jeszcze gorszy sposób – emocjonalne wyżywianie się, upokarzanie, czy zamykanie dzieci.”

Dzieci mają prawo do ochrony nie tylko przed karami cielesnymi, ale również przed wszelkimi innymi formami okrutnego lub poniżającego karania, czy traktowania. Ze zmianą prawa musi się wiązać podnoszenie świadomo-

ści i promowanie pozytywnych, nie opartych na przemocy, relacji z dziećmi. Rodzice chcieliby, by ich dzieci miały możliwie najlepszy start w życiu. Rodzice, którzy biją swoje dzieci, nie czują się z tym dobrze – na ogół czują się przygnębieni i mają poczucie winy. Dlatego też większość z nich chętnie przyjmuje rady, jak uchronić się przed konfliktami ze swoimi dziećmi i jak je rozwiązywać. Strategie pozytywnego rodzicielstwa pomagają rodzicom skłonić dzieci do zrozumienia, zaakceptowania i przestrzegania zasad (dyscypliny) bez stosowania jakiejkolwiek przemocy, zarówno fizycznej jak i emocjonalnej. Przejście od bicia i upokarzania dzieci do uznania ich za ludzi i podmioty prawa wpływa na poprawę życia rodzinnego.

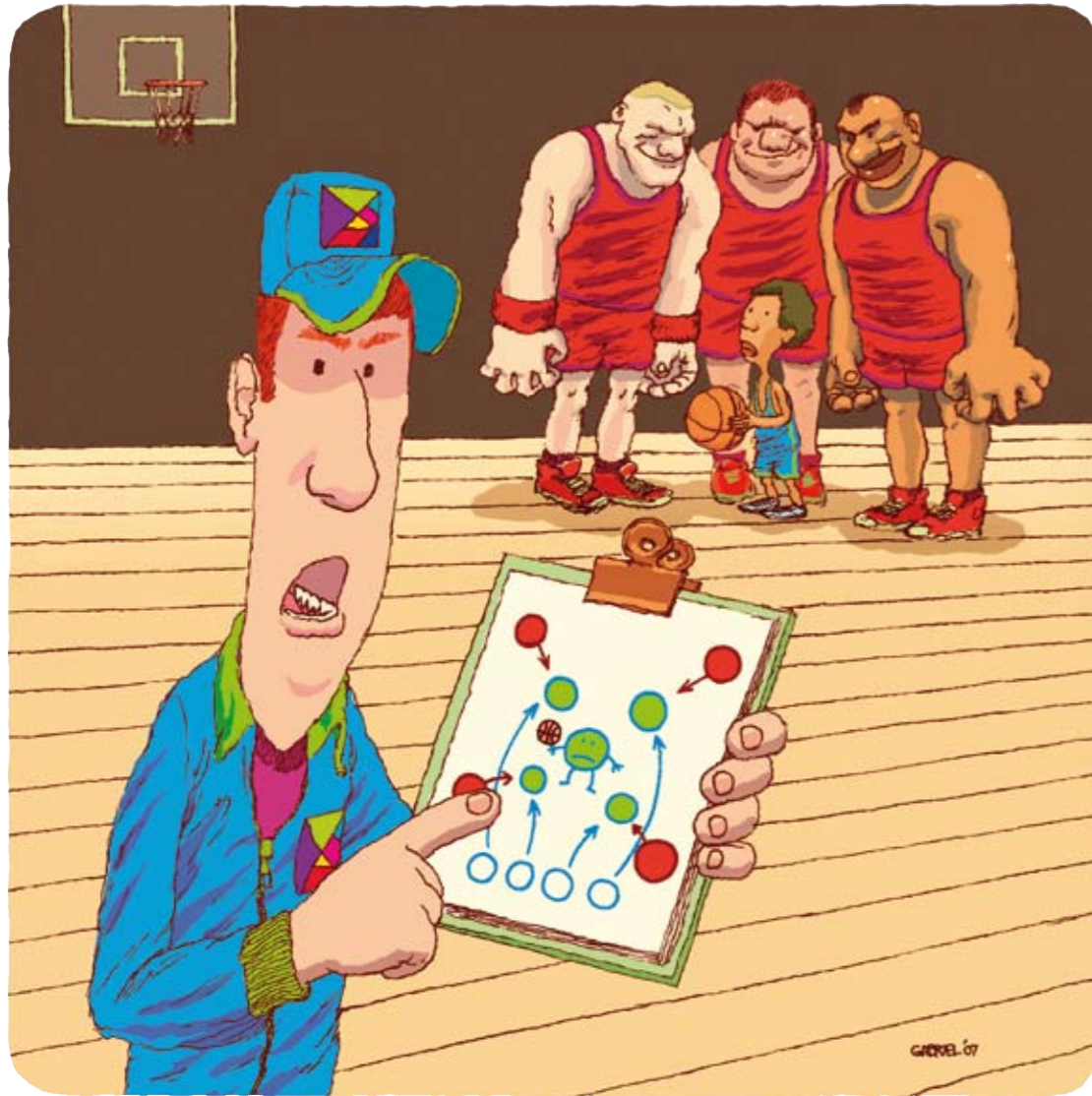
„Dlaczego mieszać w to prawo? Czemu nie poprzestać na edukowaniu rodziców, by nie stosowali kar cielesnych?”

Zniesienie kar cielesnych wymaga obu tych elementów. To nie jest kwestia wyboru: poszanowanie praw człowieka wymaga, by dzieci już teraz miały przynajmniej taką samą ochronę prawną jak dorośli – w rodzinie i poza nią. Prawo samo w sobie jest mocnym narzędziem edukacyjnym. Reforma prawa zakazująca kar cielesnych musi być powiązana z edukacją publiczną i edukacją rodziców. Zakaz zmotywuje rodziców, by dostrzegli pozytywne sposoby edukowania swoich dzieci oraz zmotywuje osoby zawodowo zajmujące się dziećmi, polityków i media do opracowania i wprowadzenia takiej edukacji. Rada Europy jest przygotowana, by pomóc rodzicom i osobom zawodowo zajmującym się dziećmi w tym wyzwaniu.

Dzieci potrzebują więcej a nie mniej opieki.

1. Komitet Praw Dziecka ONZ: Ogólny Komentarz Nr 8, 2006, paragraf 11.
2. *Prawo do tego by nie być bitym to również prawo dzieci (The right not to be hit, also a children's right)*, ulotka Thomasa Hammarberga, Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, z dnia 6 czerwca 2006 r. Zobacz: <<http://www.coe.int/children>> (przemówienia, Hammarberg).
3. Europejska Komisja Praw Człowieka: decyzja o dopuszczalności, *Siedem osób przeciwko Szwecji*, 1982; skarga nr 8811/79. Zobacz: <<http://www.echr.coe.int/echr/>> (orzecznictwo / case-law, Hudoc).
4. Europejski Trybunał Praw Człowieka, *A przeciwko Wielkiej Brytanii*, 1998. Zobacz <<http://www.echr.coe.int/echr/>>.
5. Rada Europy: Europejski Komitet Praw Społecznych, Ogólna Obserwacja dotycząca art. 7 (paragraf 10) i 17, *Konkluzje XV-2*, tom 1, Ogólny wstęp, str. 26.
6. Komitet Praw Dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych, op. cit., paragrafy 3 i 21.
7. Sprawozdanie niezależnego eksperta powołanego do przeprowadzenia *Studium Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat przemocy wobec dzieci*: Wstęp, paragraf 1. Zobacz: <<http://www.violencestudy.org/IMG/pdf/English.pdf>>.
8. Ibid., paragrafy 1-2.
9. Ibid., paragraf 41.
10. Komitet Praw Dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych, op. cit., paragraf 34.
11. Ibid., paragrafy 40-41.
12. *Parenting in contemporary Europe – a positive approach i Views on positive parenting and non-violent upbringing*, Wydawnictwo Rady Europy, 2007.
13. Pinheiro, Paulo Sérgio, *World report on violence against children (Światowy raport na temat przemocy wobec dzieci)*, str. 5. Studium Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat przemocy wobec dzieci, Genewa, 2006.
14. Gershoff, Elizabeth Thompson, "Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theoretical review" („Karnie cielesne przez rodziców i związane z tym zachowania i doświadczenia dzieci: meta-analiza i przegląd teoretyczny”), *Psychological Bulletin*, 2002, tom 128, Nr 4, 539-79.
15. Komitet Praw Dziecka ONZ, op. cit., paragraf 14.
16. Ibid., paragraf 29.

Ochrona dzieci wymaga podejścia strategicznego.

O Radzie Europy – jej organach i instytucjach

Rada Europy została powołana w 1949 r. i jest najstarszą paneuropejską organizacją praw człowieka w Europie. Stara się rozwijać wspólne i demokratyczne zasady oparte na Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i innych dokumentach o ochronie praw jednostek. Informacje na temat członkostwa, historii, organów i instytucji oraz aktualnej działalności znajdują się na stronach: <<http://www.coe.int>> oraz <<http://www.coe.org.pl>>.

„**Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi**” jest to wszechstronny program stworzony w celu promowania praw dzieci i ochrony dzieci przed wszelkimi formami przemocy. Jego strona internetowa zawiera informacje o głównych działaniach Rady Europy, dokumentach, tekstach prawnych i aktualnościach dotyczących praw dziecka, w tym o Europejskiej kampanii informacyjnej przeciwko karom cielesnym wobec dzieci (2008). Odwiedzający stronę mają dostęp do informacji o stanie prawa w odniesieniu do kar cielesnych wobec dzieci w 47 państwach członkowskich, regularnie aktualizowanych przez Globalną Inicjatywę Zakończenia Wszelkich Form Kar Cielesnych wobec Dzieci. Zobacz: <<http://www.coe.int/children>>.

Komitet Ministrów jest organem decyzyjnym Rady Europy. Składa się z Ministrów Spraw Zagranicznych wszystkich państw członkowskich, bądź ich stałych przedstawicieli w Strasburgu. Jest to organ rządowy, gdzie przedstawia się narodowe podejście do problemów, przed którymi staje społeczność europejska i gdzie powstają szeroko rozumiane europejskie reakcje na takie wyzwania. We współpracy ze Zgromadzeniem Parlamentarnym stoi na straży fundamentalnych wartości Rady i monitoruje wypełnianie przez państwa członkowskie ich zobowiązań. Zobacz <<http://www.coe.int/t/cm>>.

Zalecenia Komitetu Ministrów

- ▶ Zalecenie Rec(2006)19 w sprawie strategii wspierania pozytywnego rodzicielstwa i raport wyjaśniający do niego
- ▶ Zalecenie Rec(2005)5 w sprawie praw dzieci mieszkających w ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych
- ▶ Zalecenie nr R (93) 2 w sprawie medyczno-społecznych aspektów wykorzystywania dzieci
- ▶ Zalecenie nr R (90) 2 w sprawie środków społecznych związanych z przemocą w rodzinie
- ▶ Zalecenie nr R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie

Wszystkie zalecenia Komitetu Ministrów są dostępne na stronie internetowej Komitetu oraz na stronie „Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi” pod adresem <<http://www.coe.int/children>> (główne teksty prawne).

Zgromadzenie Parlamentarne składa się z członków parlamentów narodowych 47 państw członkowskich Rady Europy. Zbiera się cztery razy do roku by debatować o najważniejszych kwestiach, zwraca się do państw o podejmowanie inicjatyw i składanie sprawozdań z ich realizacji. Parlamentarzyści poruszają problemy wedle własnego wyboru, zaś rządy państw europejskich – reprezentowane w Radzie Europy przez Komitet Ministrów – są zobowiązane odpowiedzieć. Zobacz: <<http://assembly.coe.int>>.

Zalecenia Zgromadzenia Parlamentarnego

- ▶ Zalecenie 1778 (2007) w sprawie dzieci będących ofiarami: zniesienie wszelkich form przemocy, wyzysku i wykorzystywania dzieci
- ▶ Zalecenie 1666 (2004) w sprawie ogólnoeuropejskiego zakazu stosowania kar cielesnych wobec dzieci

Wszystkie teksty prawne Zgromadzenia Parlamentarnego są dostępne na stronie internetowej Zgromadzenia oraz na stronie „Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi” pod adresem <<http://www.coe.int/children>> (główne teksty prawne).

Komisarz Praw Człowieka to niezależna instytucja w Radzie Europy, powołana w celu promowania wiedzy na temat praw człowieka i ich poszanowania w państwach członkowskich. Komisarz współpracuje z wieloma instytucjami międzynarodowymi i krajowymi, jak również monitoruje przestrzeganie praw człowieka. Najważniejsi międzyrządowi partnerzy Biura Komisarza to Organizacja Narodów Zjednoczonych i jej wyspecjalizowane Agencje, Unia Europejska oraz Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Biuro współpracuje również blisko z najważniejszymi organizacjami pozarządowymi broniącymi praw człowieka, uniwersytetami i grupami ekspertów. Zobacz: <<http://www.coe.int/t/commissioner>>.

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (CETS No. 005), znana jako **Europejska Konwencja Praw Człowieka** (EKPCz, ang. ECHR) weszła w życie we wrześniu 1953 r. EKPCz zawiera prawa obywatelskie i polityczne oraz wolności, które stanowią fundament praw człowieka w Europie. W przeciwieństwie do Konwencji o prawach dziecka ONZ EKPCz nie zawiera przepisów odnoszących się szczególnie do dzieci i młodzieży, nawet jeśli niektóre z praw, jak prawo do edukacji dotyczą zwłaszcza dzieci. Jednakże art. 1 Konwencji stanowi, że państwa „zapewniają” – a nie „podejmą się zapewnienia”, jak jest to sformułowane w większości umów międzynarodowych – „każdemu człowiekowi prawa i wolności” określone Konwencją. Zatem dzieci są uprawnione do ochrony przysługujących im praw człowieka. Wszystkie państwa członkowskie Rady Europy są związane tą Konwencją. Jest ona dostępna poprzez Biuro Traktatowe, przy użyciu numeru Serii Traktatów Europejskich Rady Europy podanego powyżej (the Council of Europe European Treaty Series – CETS). Zobacz <<http://conventions.coe.int/>>.

Europejski Trybunał Praw Człowieka został powołany w 1959 r. Trybunał stanowi instytucję nadzoru stworzoną przez Europejską Konwencję Praw

Człowieka by zapewnić realizację zobowiązań państw wynikających z Konwencji. 47 sędziów (liczba ta odpowiada liczbie państw stron Konwencji) zasiada w Trybunale we własnym imieniu i nie reprezentuje żadnego z państw. Artykuł 34 przewiduje, że Trybunał może otrzymywać skargi od „każdej osoby”, która uważa się za ofiarę naruszenia praw człowieka gwarantowanych Konwencją. Nie ma różnic pomiędzy kobietami i mężczyznami, cudzoziemcami i obywatelami państwa, dorosłymi i nieletnimi: zatem dziecko może się zwrócić bezpośrednio do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Trybunał podjął przełomowe decyzje dotyczące przemocy wobec dzieci, w tym kar cielesnych. Wybór orzecznictwa dotyczącego praw dzieci można znaleźć na podanej wyżej stronie internetowej „Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi”, natomiast wszystkie decyzje i wyroki są dostępne poprzez HUDOC, bazę danych Trybunału w sieci internetowej. Rozprawy można również śledzić przez internet. Wszelkie informacje na temat historii Trybunału i jego organizacji, postępowania w sprawach i orzecznictwa są dostępne na stronie: <<http://www.echr.coe.int>>

Europejska Karta Społeczna (1961, CETS No. 035) i **Zrewidowana Europejska Karta Społeczna** (1996, CETS No. 163) gwarantują ekonomiczne i społeczne prawa człowieka i stanowią prawo uzupełniające w stosunku do EKPCz. Wiele praw gwarantowanych przez obie karty odnosi się do dzieci, w kilku przypadkach zapewnia ich prawa od urodzenia do dorosłości. Zrewidowana Karta zawiera przepisy szczególnie uwzględniające dzieci, chroniące je jako członków rodziny. Karty są dostępne poprzez Biuro Traktatowe, przy użyciu numerów CETS podanych powyżej. Zobacz: <<http://conventions.coe.int/>>.

Europejski Komitet Praw Społecznych (EKPS, ang. ECSR) monitoruje zgodność prawa i praktyki z Europejską Kartą Społeczną i Zrewidowaną Europejską Kartą Społeczną. Przyjmuje konkluzje w odniesieniu do raportów krajowych i podejmuje decyzje w sprawach skarg zbiorowych. Od czasu protokołu z 1995 r. skargi zbiorowe do EKPS mogą składać niektóre międzynarodowe organizacje pracodawców i związki zawodowe, niektóre organizacje pozarządowe oraz krajowe organizacje pracodawców i związki zawodowe. Postępowanie w sprawie skarg zbiorowych jest szczególnie

skuteczne w ochronie praw dzieci, ponieważ skargi mogą być składane w ich imieniu. Pełna informacja na temat EKPS znajduje się na stronie internetowej dostępnej poprzez portal Rady Europy <<http://www.coe.int/>> (prawa człowieka).

O Organizacji Narodów Zjednoczonych

Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ) została założona w 1945 r. i prawie każde uznawane na świecie państwo jest jej członkiem. Od czasu przyjęcia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w 1948 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych sporządziła ponad 60 traktatów w takich sprawach jak niewolnictwo, wymiar sprawiedliwości, ludobójstwo, status uchodźców i mniejszości, prawa człowieka. Każdy z tych traktatów opiera się na koncepcji niedyskryminacji, równości i uznania godności każdej jednostki, a zatem czyni jasnym, że odnoszą się one do wszystkich, w tym do dzieci. Dzieciom przysługują zatem prawa i ochrona przewidziane w Konwencji o Prawach Dziecka ONZ, jak również w innych traktatach o prawach człowieka.

Konwencja o Prawach Dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ang. UNCRC) jest pierwszym prawnie wiążącym instrumentem łączącym całą gamę praw człowieka przysługujących dzieciom – prawa polityczne, obywatelskie, społeczne, kulturowe i ekonomiczne. Czterema głównymi zasadami Konwencji są: niedyskryminacja; działanie w najlepszym interesie dziecka; prawo do życia, przeżycia i rozwoju; poszanowanie poglądów dziecka. Każde prawo wymienione w Konwencji jest nieodłącznie związane z godnością ludzką i harmonijnym rozwojem dziecka. Konwencja ta została ratyfikowana przez największą liczbę państw, ale jednocześnie jest najczęściej łamana.

Komitet Praw Dziecka ONZ (ang. CRC) jest to organ złożony z 18 niezależnych ekspertów monitorujących implementację Konwencji o Prawach Dziecka przez państwa strony. Komitet publikuje swoją interpretację przepisów Konwencji w formie ogólnych komentarzy na temat poszczególnych zagadnień, przyjmuje konkluzje i decyzje w formie zaleceń oraz prowadzi coroczną debatę w celu osiągnięcia głębszego zrozumienia Konwencji i jej implikacji.

Studium Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie Przemocy wobec Dzieci jest to globalne działanie, by stworzyć dokładny obraz charakteru, rozmiaru i przyczyn przemocy wobec dzieci oraz by zaproponować wyraźne zalecenia dla działań prewencyjnych i odpowiedzi na przemoc. Zobacz: <<http://www.violencestudy.org>>.

O działaniach rządowych i pozarządowych

Do października 2007 siedemnaście państw członkowskich Rady Europy zmieniło swoje prawo, zabraniając wszelkich form kar cielesnych wobec dzieci. Są to: Austria, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Dania, Finlandia, Niemcy, Grecja, Węgry, Islandia, Łotwa, Holandia, Norwegia, Portugalia, Rumunia, Szwecja, Ukraina.

Wiele z tych rządów rozpoczęło kampanie informacyjne i uświadamiające, by pomóc zmienić nastawienie do powszechnego stosowania środków dyscypliny i osiągnąć akceptację nowego prawa. Najważniejsza praca u podstaw została wykonana przez organizacje pozarządowe (NGOs), rzeczników praw dzieci, same rządy i wiele innych podmiotów. Niektóre z państw stworzyły nawet telefony zaufania dla rodziców i dzieci. Wiele akcji i kampanii, mających na celu zmianę prawa, postaw i zachowań w krajach, gdzie kary cielesne są nadal legalne, jest kontynuowanych. Zaowocowało to szeroką gamą materiałów informacyjnych dla rodziców i dzieci, a także dla osób zawodowo zajmujących się dziećmi, bez względu na status prawny kar cielesnych w danym kraju.

Kampania „Budowanie Europy dla dzieci i z dziećmi” zachęca do zapoznania się z materiałami dostępnymi w Twoim własnym kraju i poza nim. Można zacząć od wymienionych poniżej partnerów Rady Europy. Wpisanie w

wyszukiwarki na ich stronach internetowych słów „kary cielesne” (“corporal punishment”) przyniesie bogactwo materiałów z całego świata – poglądy, kampanie, pakiety dla szkoleniowców, aktualizacje prawa, publikacje, zestawy edukacyjne, statystyki, informacje o pozytywnym rodzicielstwie i dyscyplinowaniu nie opartym na przemocy itp. Można znaleźć tam również przydatne linki do innych stron.

Informacyjna Sieć Praw Dziecka (ang. CRIN) jest to globalna sieć, która upowszechnia informacje na temat Konwencji o Prawach Dziecka ONZ wśród organizacji pozarządowych, agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych, organizacji międzyrządowych, instytucji edukacyjnych i ekspertów w dziedzinie praw dziecka. Zobacz: <<http://www.crin.org>>.

Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka (ang. ENOC) jest to stowarzyszenie niezależnych instytucji ochrony praw dziecka o charakterze non-profit. Ma ono na celu zachęcenie do możliwie najpełniejszej implementacji Konwencji o Prawach Dziecka ONZ, wspiera kolektywny lobbying na rzecz praw dzieci, dzieli się informacjami na temat problemów i strategiami oraz promuje niezależne instytucje ochrony praw dzieci. Zobacz: <<http://www.ombudsnet.org/enoc>>

Globalna Inicjatywa Zniesienia Wszelkich Form Kar Cielesnych wobec Dzieci (ang. *The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children*) jest to organizacja pozarządowa, która dostarcza informacji na temat właściwych standardów praw człowieka, kluczowych wyroków, postępów na świecie w kwestii znoszenia kar cielesnych, badań i linków do materiałów o pozytywnych, nie opartych na przemocy relacjach z dziećmi. Organizacja udostępnia w sieci zasoby materiałów dla rodziców i nauczycieli dotyczących dyscyplinowania bez kar cielesnych. Zobacz: <<http://www.endcorporalpunishment.org>>.

„**Uratuj Dzieci**” (ang. *Save the Children*) jest to niezależna organizacja o

zasięgu globalnym walcząca o długofalową zmianę i polepszenie życia dzieci. Dociera do 120 krajów i zachęca tych, którzy ją wspierają, do naciskania na decydentów i opiniotwórców, by zmienili politykę i praktykę, zarówno lokalnie jak i globalnie, by zapewnić, że prawa dzieci staną się rzeczywistością. „Uratuj dzieci” walczy przeciwko karom cielesnym w wielu krajach i opracowała bardzo użyteczne materiały informacyjne.

Zobacz: <<http://www.savethechildren.net>>

Narodowe Stowarzyszenie Zapobiegania Okrucieństwu wobec Dzieci (ang. *The National Society for the Prevention of Cruelty to Children – NSPCC*) zostało powołane w 1884 r. i jest brytyjską instytucją dobroczynną. Jej podstawowe wartości opierają się na Konwencji o Prawach Dziecka ONZ, a celem jej działania jest zakończenie stosowania wszelkiego okrucieństwa wobec dzieci – poprzez telefony zaufania, wspieranie rodzin szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo wystąpienia takiego zachowania, walkę o zmiany w prawie, podnoszenie świadomości na temat złego traktowania dzieci. NSPCC prowadzi wspaniałe kampanie przeciwko wykorzystywaniu dzieci i wydaje czasopismo dla rodziców “Your Family” („Twoja rodzina”). Zobacz: <<http://www.nspcc.org.uk>>

Wybrane publikacje drukowane

Daly, Mary (ed.), *Parenting in contemporary Europe – a positive approach (Rodzicielstwo we współczesnej Europie – pozytywne podejście)*: Wydawnictwo Rady Europy, Strasburg, 2007.

Eliminating corporal punishment – a human rights imperative for Europe’s children (Eliminowanie kar cielesnych – imperatyw praw człowieka dla dzieci Europy), wydanie drugie całkowicie poprawione: Wydawnictwo Rady Europy, Strasburg, 2007.

Ending legalised violence against children – Global report 2007 (Zakończenie zgodnej z prawem przemocy wobec dzieci – raport globalny 2007): The Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2007.

Gershoff, Elizabeth Thompson, “Corporal punishment by parents and associated child behaviours and experiences: A meta-analytic and theo-

retical review” („Karanie cielesne przez rodziców i związane z tym zachowania i doświadczenia dziecka: przegląd meta-analityczny i teoretyczny”): *Psychological Bulletin*, 2002, tom 128, nr 4, 539-79.

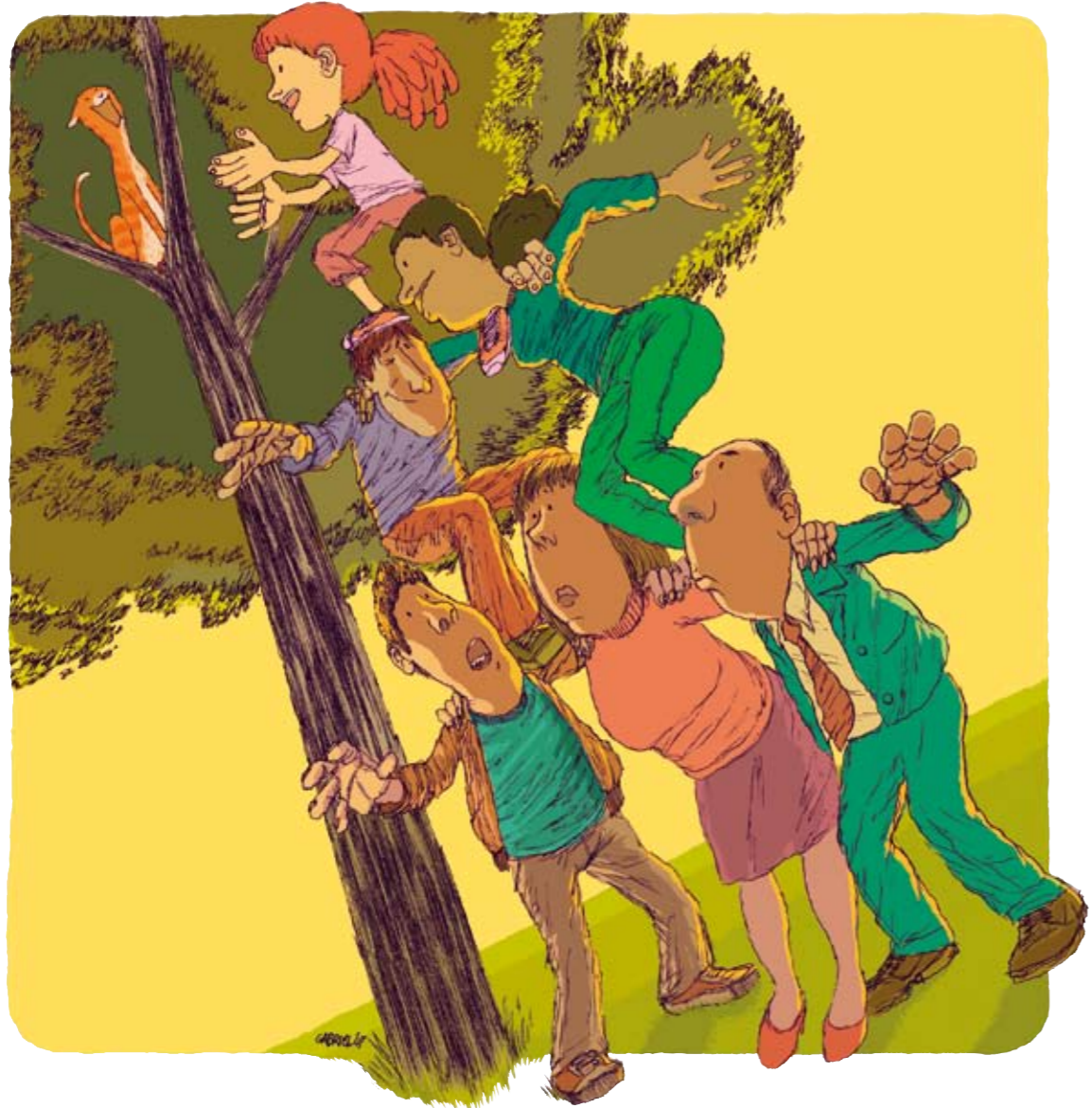
Goicoechea, Pepa Horno, *Love, power and violence – a comparative analysis of physical and humiliating punishment patterns (Miłość, siła i przemoc – analiza porównawcza typów fizycznego i upokarzającego karania)*: Save the Children, Hiszpania 2005.

Harper, Kate, et al., *Ending physical and humiliating punishment of children – Manual for Action (Koniec fizycznego i upokarzającego karania dzieci – podręcznik działania)*: Save the Children Szwecja i International Save the Children Alliance, 2005.

Hart, Stuart (ed.), *Eliminating corporal punishment – the way forward to constructive child discipline (Eliminowanie kar cielesnych – droga do budowania dyscypliny dziecka)*: UNESCO, Francja, 2005.

Hindberg, Barbro, *Ending corporal punishment: Swedish experience of efforts to prevent all forms of violence against children – and the results: The Ministry of Health and Social Affairs and the Ministry for Foreign Affairs, Sweden (Koniec kar cielesnych: szwedzkie doświadczenie w staraniach by zapobiec wszelkim formom przemocy wobec dzieci – i ich rezultaty)*: Ministerstwo Zdrowia i Spraw Społecznych oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Szwecja, 2001.

Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child (Podręcznik implementacji Konwencji Praw Dziecka), wydanie drugie całkowicie poprawione (zawiera dokładną analizę orzecznictwa Komitetu Praw Dziecka (trzecie wydanie w przygotowaniu)): UNICEF, 2002.

Prawa dziecka sprzyjają rozwojowi Europy.

Pinheiro, Paulo Sérgio, *World report on violence against children (Światowy raport na temat przemocy wobec dzieci)*; bardziej szczegółowa publikacja od wspomnianego wyżej Studium ONZ, zawiera bowiem analizę spraw, najlepszych praktyk i zalecenia: United Nations Secretary-General's Study United Nations Publishing, Geneva (Studium Sekretarza Generalnego ONZ, Wydawnictwo ONZ, Genewa), 2006.

Views on positive parenting and non-violent upbringing (Poglądy na temat pozytywnego rodzicielstwa i wychowania bez przemocy): Wydawnictwo Rady Europy, Strasburg, 2007.

Willow, Carolyne; Hyder, Tina: *It hurts you inside – children talking about smacking (To boli wewnątrz – dzieci mówiące o klapsach)*: National Children's Bureau i Save the Children, Londyn, 1998.

Zakaz kar cielesnych wobec dzieci

Pytania i odpowiedzi

Dlaczego należy wprowadzić zakaz prawny bicia dzieci z powodów wychowawczych? Jakie prawo ma państwo do ingerowania w metody wychowywania dzieci? W jaki sposób można zmienić społeczne postawy wobec pozytywnego i nie opartego na przemocy rodzicielstwa? Te i wiele innych kwestii zostało omówionych w tej broszurze, przeznaczonej dla rodziców, polityków, prawników, obrońców dzieci i innych osób pracujących z dziećmi, dla wszystkich tych, którzy mają żywotny interes w tym, by dzieci były szczęśliwe.

Niniejsza broszura, podzielona na 4 główne części, definiuje kary cielesne wobec dzieci; podaje powody, oparte na prawie międzynarodowym, dlaczego kary cielesne powinny zostać zniesione; omawia sposoby znoszenie kar cielesnych; w końcu obala mity i powszechne obawy krążące wokół tego problemu. Fizyczne karanie dzieci jest aktem przemocy i łamaniem praw człowieka przysługujących dzieciom. Każdy naród w Europie ma obowiązek przyłączenia się do 17 krajów europejskich, które już wprowadziły całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.

www.coe.int/children